

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

© 2020 ЗІНКЕВИЧ О. В.

УДК 630(477)
JEL Classification: L73

Зінкевич О. В.

Застосування системного підходу до дослідження сутності державного регулювання лісового господарства

Головною метою цієї статті є застосування методології системного підходу до дослідження сутності державного регулювання лісового господарства. У статті обґрунтовано особливості використання окресленого підходу, його переваги порівняно з іншими методами наукового дослідження. Для застосування цього методу у роботі лісове господарство розглядається як галузь матеріального виробництва, що вивчає, веде облік і відтворення, охорону й захист лісів, а також регулювання їх використання з метою задоволення потреб економічних суб'єктів у лісових та пов'язаних із ними інших ресурсів. Зазначено, що з позиції системного підходу саму галузь лісового господарства можна представити у вигляді сукупності різних підгалузей та секторів, а саме: лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві, лісозаготівлі, надання допоміжних послуг у лісовому господарстві, збирання дикорослих недревних продуктів. Використання методології системного підходу до вивчення саме державного регулювання лісового господарства дозволило конкретизувати його зміст. Зокрема, окреслену систему запропоновано розглядати так: державне регулювання лісового господарства – система відносин між органами державної влади та економічними суб'єктами, які здійснюють господарську діяльність у галузі матеріального виробництва, що вивчає, веде облік і відтворення, охорону й захист лісів, у результаті чого відбувається одновекторний вплив на функціонування таких суб'єктів, що здійснюється за допомогою необхідних методів, інструментів та важелів з метою формування сприятливого середовища для їхнього розвитку. Також у процесі реалізації дослідження було конкретизовано мету такої системи, яка полягає у створенні економічного середовища, яке б сприяло розвитку лісового господарства в країні, визначено основних суб'єктів такої системи, їх взаємозв'язок. У статті проведено аналіз особливостей взаємодії системи державного регулювання лісового господарства з іншими економічними суб'єктами. Важливу увагу приділено виокремленню системних проблем у цій галузі та напрямкам їх вирішення.

Ключові слова: лісове господарство, державне регулювання, державне регулювання лісового господарства, лісогосподарське підприємство, система, системний підхід.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-1-68-75>

Рис.: 2. Бібл.: 19.

Зінкевич Олександр Вячеславович – здобувач, кафедра фінансів, банківської справи та страхування, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14027, Україна)

E-mail: zinkevich_a@meta.uaУДК 630(477)
JEL Classification: L73UDC 630(477)
JEL Classification: L73

Зинкевич А. В. Применение системного подхода к исследованию сущности государственного регулирования лесного хозяйства

Главной целью этой статьи является применение методологии системного подхода к исследованию сущности государственного регулирования лесного хозяйства. В статье обоснованы особенности использования указанного подхода, его преимущества по сравнению с другими методами научного исследования. Для применения данного метода в работе лесное хозяйство рассматривается как отрасль материального производства, которая изучает, ведет учет и воспроизводство, охрану и защиту лесов, а также регулирование их использования с целью удовлетворения потребностей экономических субъектов в лесных и связанных с ними других ресурсах. Отмечается, что с позиции системного подхода саму отрасль лесного хозяйства можно представить в виде совокупности различных подотраслей и секторов, а именно: лесоводство и другая деятельность в лесном хозяйстве, лесозаготовка, предоставление вспомогательных услуг в лесном хозяйстве, сбор дикорастущих недревесных продуктов. Использование методологии системного подхода к изучению именно государственного регулирования лесного хозяйства позволило конкретизировать его содержание. В частности, такую систему пред-

Zinkevych O. V. Application of the Systems Approach to Studying the Essence of State Regulation of Forestry

The main goal of this article is to apply the methodology of the systems approach to studying the essence of state regulation of forestry. The article analyzes the features of using this approach, its advantages in comparison with other methods of scientific research. To apply this method, in the work, forestry is considered as a branch of material production, which involves studying, keeping records and ensuring reproduction, conservation and protection of forests, as well as regulation of their use, in order to meet the demand of economic entities for forest and other related resources. It is noted that from the perspective of the systems approach, the forestry sector can be represented as a combination of various sub-sectors and industries, namely: timber-planting and other activities in forestry, logging, provision of auxiliary services in forestry, and collection of non-timber forest products. Using the methodology of the systems approach to studying forestry state regulation made it possible to specify its content. In particular, it is proposed to consider the system under study as follows: state regulation of forestry is a system of relations between government bodies and economic entities that carry out business activities in the field of material production, which involves studying, keeping records and ensuring reproduction, conservation

ложено рассматривать таким образом: государственное регулирование лесного хозяйства – система отношений между органами государственной власти и экономическими субъектами, которые осуществляют хозяйственную деятельность в области материального производства, которая изучает, ведет учет и воспроизводство, охрану и защиту лесов, в результате чего происходит одновекторное влияние на функционирование таких субъектов, которое осуществляется с помощью необходимых методов, инструментов и рычагов с целью формирования благоприятной среды для их развития. Также в процессе реализации исследования была конкретизирована цель такой системы, которая заключается в создании экономической среды, которая бы способствовала развитию лесного хозяйства в стране, определены основные субъекты такой системы, их взаимосвязь. В статье проведен анализ особенностей взаимодействия системы государственного регулирования лесного хозяйства с другими экономическими субъектами. Важное внимание уделено выделению системных проблем в данной области и направлениям их решения.

Ключевые слова: лесное хозяйство, государственное регулирование, государственное регулирование лесного хозяйства, лесохозяйственное предприятие, система, системный подход.

Рис.: 2. Библ.: 19.

Зинкевич Александр Вячеславович – соискатель, кафедра финансов, банковского дела и страхования, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, Чернигов, 14027, Украина)

E-mail: zinkevich_a@meta.ua

Постановка проблеми. Галузь лісового господарства є невід'ємною складовою розвитку національної економіки України, зважаючи на наявність у нашій країні значних лісових масивів, використання яких також дозволяє забезпечити сировиною функціонування інших підгалузей господарства. Саме тому нині важливим є розвиток лісового господарства, створення відповідних умов для активної роботи економічних суб'єктів, що здійснюють свою діяльність у цій галузі. Специфікою розвитку лісового господарства в Україні є належність лісового фонду до сфери як управління, так і регулювання з боку центральних і місцевих органів влади.

На сьогодні, на жаль, механізм державного регулювання галузю лісового господарства в Україні не є ефективним, що стримує її активний розвиток. Дефіцит фінансових ресурсів, неспроможність здійснювати приватну господарську діяльність, макроекономічна нестабільність є базовими проблемами, які гальмують залучення приватних інвестицій до цієї галузі, що унеможливає забезпечення її інноваційного розвитку. Таким чином, з огляду на значну роль лісового господарства в нашій країні, завдання вирішення проблем у його розвитку залишаються актуальними та потребують вирішення. Поглиблення теоретичних, методичних і прикладних положень функціонування цієї галузі є невід'ємною складовою розробки та побудови ефективної системи її державного регулювання, що зумовлює необхідність проведення додаткових наукових досліджень у зазначеній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Функціонування та розвиток галузі лісового господарства на сьогодні досліджуються в роботах таких вітчизняних науковців: А. Дейнека, О. Дзюбенко, О. Дребот, Р. Дубас, М. Ки-

and protection of forests. This results in one-way influence on the functioning of these entities, which is made using the necessary methods, tools, and levers, with the aim of forming a favorable environment for their development. Furthermore, the study specifies the goal of the system, which is in creating an economic environment that would contribute to the development of forestry in the country, identifies the main entities in the system and their relationship. The article analyzes the features of the interaction between the system of forestry state regulation and other economic entities. Special attention is paid to highlighting systemic problems in this area and directions for their solution.

Keywords: forestry, state regulation, state regulation of forestry, forestry enterprise, system, systems approach.

Fig.: 2. Bibl.: 19.

Zinkevych Oleksandr V. – Applicant, Department of Finance, Banking and Insurance, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenko Str., Chernihiv, 14027, Ukraine)

E-mail: zinkevich_a@meta.ua

зим, Р. Леньо, А. Макаренко, О. Мельниченко, Є. Мішенін, Ю. Несторяк, Н. Попадинець, І. Синякевич, В. Хаустова, С. Шкарлет, Н. Юрків та ін., а також закордонних дослідників, а саме: М. Agnoletti, J. Arce, R. Cavatassi, A. Contreras-Hermosilla. Окремі аспекти особливостей здійснення державного регулювання в галузі лісового господарства також розглядалися такими вченими: Я. Бойко, В. Бондаренко, В. Голян, І. Жежкун, А. Карпук, К. Кудряшова, О. Лабенко, М. Лендел, В. Непийвода, С. Петруха, А. Польовський, В. Рошкевич, І. Синякевич, І. Ярошенко.

Однак, попри численні напрацювання вчених у сфері дослідження особливостей та закономірностей розвитку галузі лісового господарства, використання саме системного підходу для конкретизації її сутності, складових залишаються малодослідженими. Окремого поглиблення вимагають питання обґрунтування змісту державного регулювання цієї галузю з позиції розгляду такого регулювання як цілісної, окремої системи.

Отже, **метою** цієї статті є застосування методології системного підходу для дослідження сутності державного регулювання лісового господарства.

Виклад основного матеріалу. Системний підхід є універсальним когнітивним засобом дослідження різних об'єктів та явищ, зокрема й економічних процесів, відносин та окремих систем. Окреслений підхід особливо є зручним для пізнання сутності, структури, закономірностей розвитку складних абстрактних систем, які можна лише схематично зобразити. До їх числа прийнято відносити всі типи господарських структур. Отже, враховуючи універсальність застосування, потенціал для отримання нових результатів, системний підхід нині є одним із найбільш популярних методів проведення досліджень. М. В. Дубина

зазначає, що системний підхід – це теоретичний науковий підхід, якому притаманна універсальність і сутність якого полягає в розгляді досліджуваного об'єкта як цілісної системи, окремого явища, що складається з окремих компонентів та взаємозв'язків між ними [7, с. 47]. Таким чином, сутність цього підходу й особливості його використання, насамперед в економічних дослідженнях, безпосередньо пов'язані з розумінням природи системи як універсально-поняття.

Зауважимо, що в наукових працях природу цієї категорії розглядають по-різному. Наведемо декілька концепцій її розгляду:

- 1) система – це множина об'єктів разом із відносинами між об'єктами та їхніми атрибутами (властивостями) [9, с. 37];
- 2) під системою розуміють сукупність об'єктів, що розглядаються як єдине ціле. Саме в такому сенсі говорять про систему виробництва, систему управління економікою, торговельну систему, систему кровообігу, обчислювальну систему, систему математичних рівнянь тощо [18, с. 10];
- 3) система – це кінцева множина функціональних елементів і відносин між ними, яка виокремлена із середовища з певною метою в межах визначеного часового інтервалу [1, с. 6];
- 4) система – це об'єкт, який характеризується складом елементів, структурою їх зв'язків, параметрами й має хоча б один вхід та один вихід, які забезпечують зв'язок із зовнішнім середовищем, що характеризується законами поведінки та змінює поведінку при надходженні керуючих впливів [12, с. 11–12];
- 5) система – сукупність об'єктів і відносин між ними, які взаємодіють із зовнішнім середовищем та мають спільну мету, що дозволяє розглядати їх як окремих об'єкт [8, с. 37].

Отже, загалом систему можна розглядати як сукупність взаємопов'язаних між собою елементів, які мають спільну мету функціонування, взаємодіють із зовнішнім середовищем та виконують покладені на них функції.

Таким чином, дослідження сутності системного підходу дає змогу використати методологію його дослідження для вивчення системи державного регулювання лісового господарства. Проте спочатку розглянемо сутність категорій «лісове господарство» та «державне регулювання лісового господарства». В Енциклопедичному словнику Брокгауза та Ефрона наведено таке трактування цієї галузі: лісове господарство має на меті одержання від лісу, що росте на цій площі, продуктів прямого користування і деяких побічних продуктів. Продуктами прямого користування є деревина й в окремих випадках кора дерев, побічні продукти – це ті, що можуть бути отримані в процесі вирощування лісу, до їх числа варто віднести такі: трава, гриби, ягоди, лісова підстилка й ін. [5]. А. Ніколаюк, Н. Семенченко пропонують розглядати сутність лісового господарства таким чином: лісове господарство – галузь суспільного виробництва, що здійснює вивчення, облік, відтворення і вирощування лісів, охорону їх від пожеж, шкідників і хвороб, регулювання користування лісом для задоволення потреб народного господарства в деревині й іншій лісовій продукції при збереженні захисних і біорегулюючих функцій лісу, організацію використання лісів у рекреаційних та інших спеціальних цілях [14].

Зважаючи на вищезазначене, у межах статті лісове господарство пропонуємо розглядати як галузь матеріального виробництва, що вивчає, веде облік і відтворення, охорону й захист лісів, а також регулювання їх використання з метою задоволення потреб економічних суб'єктів у лісових і пов'язаних із ними інших ресурсів. З позиції системного підходу саму галузь лісового господарства можна представити у вигляді сукупності різних підгалузей та секторів. На рис. 1 наведено групування видів господар-

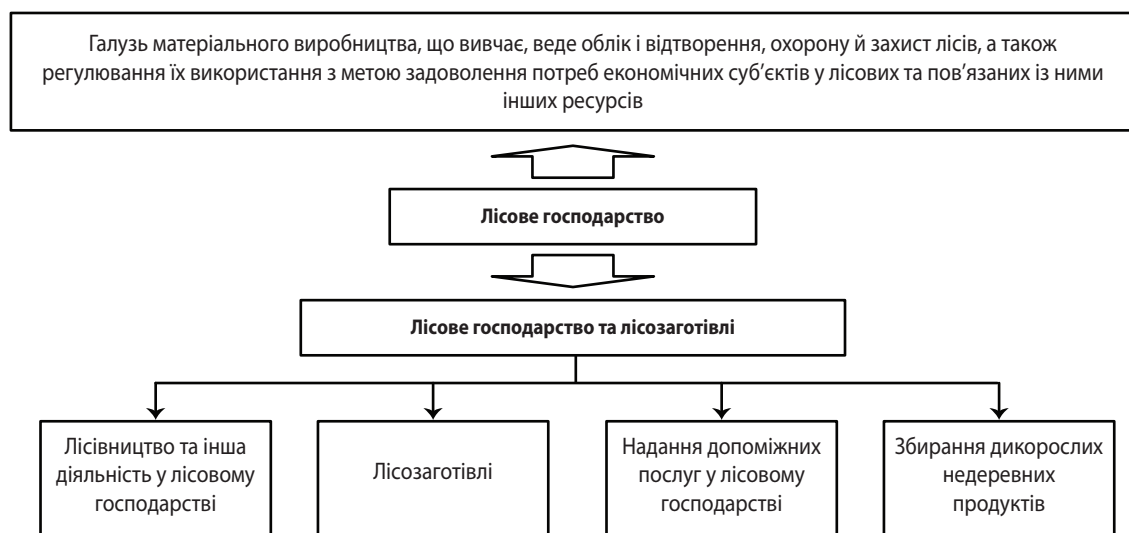

Рис. 1. Види економічної діяльності в галузі лісового господарства

Джерело: [11]

ської діяльності, що виокремлюються в Класифікації видів економічної діяльності. Усю економічну активність, що здійснюється в цій галузі, віднесено до розділу 2 «Лісове господарство та лісозаготівлі».

Отже, до галузі лісового господарства безпосередньо віднесено всі види діяльності, які пов'язані з виробництвом лісових ресурсів. Варто зауважити, що окреслена галузь є дуже важливою для національного господарства, оскільки тісно пов'язана і з іншими видами економічної діяльності, що здійснюються в суміжних галузях та секторах. Також забезпечення стабільного та ефективного функціонування лісового господарства є важливою умовою забезпечення екологічного розвитку країни та особливо тих регіонів, де існують значні площі лісів.

Економічна діяльність у галузі лісового господарства безпосередньо пов'язана з вирощуванням лісу як сировини для інших галузей господарства. Але при цьому відповідно до норм чинного Лісового кодексу України повинно забезпечуватися раціональне використання лісового фонду країни, його відтворення. У ст. 64 Лісового кодексу зазначається, що підприємства, установи, організації та громадяни здійснюють ведення лісового господарства з урахуванням господарського призначення лісів, природних умов і зобов'язані:

- 1) забезпечувати посилення водоохоронних, захисних, кліматорегулюючих, санітарно-гігієнічних, оздоровчих та інших корисних властивостей лісів з метою поліпшення навколишнього природного середовища та охорони здоров'я людей;
- 2) забезпечувати безперервне, невиснажливе й раціональне використання лісових ресурсів для задоволення потреб виробництва і населення в деревині та іншій лісовій продукції;
- 3) здійснювати відтворення лісів;
- 4) забезпечувати підвищення продуктивності, поліпшення якісного складу лісів і збереження біотичного та іншого природного різноманіття в лісах;
- 5) здійснювати охорону лісів від пожеж, захист від шкідників і хвороб, незаконних рубок та інших пошкоджень;
- 6) раціонально використовувати лісові ділянки [13].

Так, реалізація державного регулювання лісового господарства повинна враховувати необхідність дотримання окреслених вимог усіма залученими до цієї галузі економічних суб'єктів. Розглянемо сутність такого регулювання та поглибимо теоретичні особливості його реалізації з позиції системного підходу. Зауважимо, що державне регулювання будь-якої галузі ґрунтується на врахування загальної теорії державного регулювання економіки країни. Загалом таке регулювання являє собою вплив органів державної влади на здійснення господарської діяльності в межах окремих секторів та галузей національного господарства. Наприклад, Г. С. Третяк, К. М. Білшук зауважують, що державне регулювання економіки – це створення приблизно однакових стартових умов для формування, становлення і розвитку індивідуума незалежно від його соціального походження і майнового стану (доступ до середньої, вищої освіти, медичного забезпечення, юридичного захисту), а також забезпечити функціонування непривабливих

для приватного капіталу галузей, які, проте, потрібні суспільству [17, с. 17]. Л. І. Дідківська зазначає, що державне регулювання економіки – це система заходів для здійснення підтримуючої, компенсаційної та регулюючої діяльності держави, спрямованої на створення нормальних умов ефективного функціонування ринку та вирішення складних соціально-економічних проблем розвитку національної економіки й усього суспільства [4, с. 38]. О. В. Гелюх пропонує таке твердження окресленої дефініції: державне регулювання економіки являє собою систему заходів законодавчого, виконавчого й контролюючого характеру, які здійснюються правочинними державними установами по керуванню економікою країни й зовнішньоекономічною діяльністю [2, с. 135].

Отже, з огляду на вищенаведені підходи до розуміння сутності державного регулювання економіки та особливості функціонування лісового господарства як галузі господарства, пропонуємо розуміти державне регулювання лісового господарства як систему відносин між органами державної влади та економічними суб'єктами, які здійснюють діяльність у галузі матеріального виробництва, що вивчає, веде облік і відтворення, охорону й захист лісів, у результаті чого відбувається одновекторний вплив на функціонування таких суб'єктів, що здійснюється за допомогою методів, інструментів і важелів з метою формування сприятливого середовища для їхнього розвитку.

Таким чином, на наше переконання, використання саме системного підходу найкращим чином дозволяє уточнити зміст такого регулювання, його суб'єктів та основну мету реалізації.

Схему такої системи наведено на рис. 2. Розглянемо її концептуальні положення більш детально.

Отже, у системі державного регулювання лісового господарства варто виділити дві групи суб'єктів, що задіяні в цьому процесі. З одного боку, це органи державної влади, які розробляють нормативно-правові засади реалізації такого виду регулювання та використовують їх у процесі його реалізації. Сукупність таких інститутів загалом складає керуючу систему, яка і здійснює вплив на господарську діяльність у досліджуваній сфері. З іншого боку, такий вплив здійснюється безпосередньо на економічних суб'єктів, які таку діяльність здійснюють. Відповідно, їх сукупність являє собою керовану систему, функціонування якої залежить від якості здійснюваного впливу. У підсумку такої активної взаємодії, що відбувається між окресленими системами, формуються умови для розвитку лісового господарства.

Невід'ємною складовою системи державного регулювання є комплекс методів, інструментів та важелів, за допомогою використання яких здійснюється вплив на функціонування цієї галузі. Серед методів варто виділити економічні, правові, інформаційні, соціальні, організаційні методи. Саме поєднанні різних типів окреслених методів дає змогу органам державної влади побудувати ефективну систему державного регулювання лісового господарства.

Варто розуміти, що кінцевою метою регулювання зазначеної галузі повинно бути створення економічного середовища, в якому лісові господарства матимуть змогу активно розвивати власну господарську діяльність і отри-

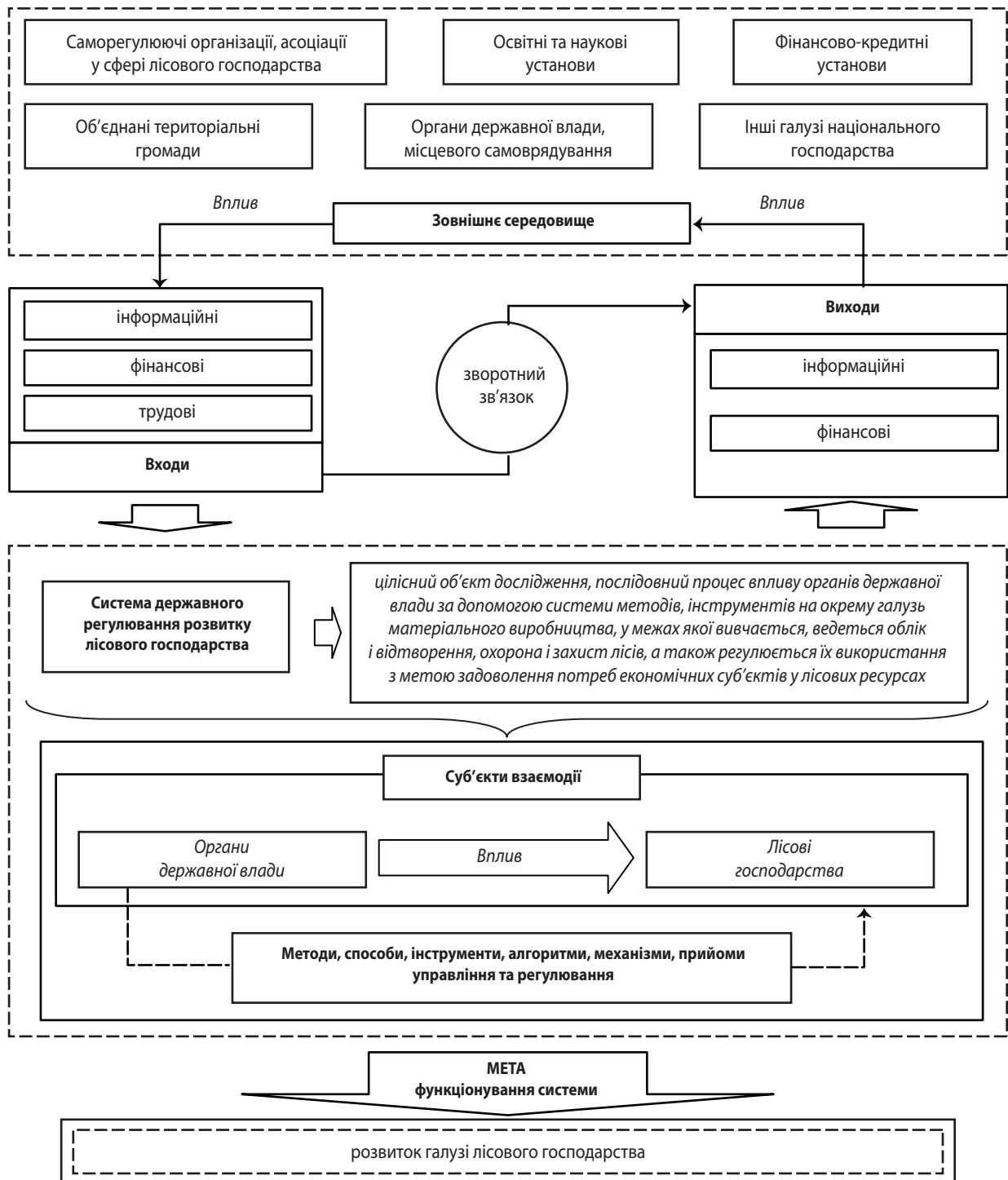

Рис. 2. Схема системи державного регулювання розвитку лісового господарства

Джерело: складено автором на основі [6; 10; 19]

мувати відповідні доходи. Однак в результаті незбалансованого регулювання їхньої діяльності їхня мотивація до підвищення темпів виробництва є недостатньою, що є однією з проблем функціонування всієї галузі.

Також зауважимо, що як і будь-яка система, державне регулювання лісового господарства взаємодіє з іншими системами, що здійснюють вплив на специфіку розробки та впровадження такої системи впливу на розвиток галузі

лісового господарства. До таких суб'єктів нами було віднесено такі.

1. Система органів державної та місцевої влади, які не виконують прямих функцій регулювання цієї галузі й не належать до керуючої системи.
2. Асоціації виробників лісових ресурсів, лісовиків, які працюють в Україні. До їх числа варто віднести, наприклад, Асоціацію деревообробних, ме-

блевих підприємств та організацій України, Асоціацію «Лісові ресурси».

3. Економічні суб'єкти, що працюють в інших галузях національного господарства, які, з одного боку, використовують лісову сировину у власній діяльності, а з іншого – надають власні товари та послуги лісовим господарствам для забезпечення їхньої роботи.
4. Фінансово-економічні установи, які надають послуги розрахунково-касового обслуговування для лісогосподарських підприємств, можуть надавати позики для активізації їхнього розвитку та впровадження в їхню роботу інноваційних технологій.
5. Об'єднані територіальні громади, сільські, селищні ради, на території яких функціонують лісові господарства, або які розташовані поряд і безпосередньо з ними взаємодіють.
6. Освітні та наукові установи, які забезпечують підготовку фахівців у цій сфері та розробку нових інноваційних технологій для вирощування та заготівлі лісових ресурсів. Наприклад, до наукових установ варто віднести Державне підприємство «Український ордена «Знак пошани» НДІ лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г. Н. Висоцького» та інші установи.

Зазначимо, що взаємозв'язок між зовнішнім середовищем та системою державного регулювання сільського господарства відбувається через обіг ресурсів різної природи, їх види визначені на рис. 2. Одним з найбільш важливих ресурсів розвитку цієї галузі є фінансові кошти. Сама галузь в Україні, наприклад, розвивається за рахунок бюджетного фінансування, оскільки держава є основним власником лісового фонду країни і одночасно здійснює регулювання господарської діяльності у цій галузі. Проте самі лісогосподарські товариства мають змогу також продукувати власні доходи, які вони отримують за рахунок надання додаткових послуг. На сьогодні в нашій країні не сформувалася ефективно діюча модель поєднання інтересів держави та окремих суб'єктів господарювання у цій сфері, що значно стримує розвиток всієї галузі, знижує мотивацію лісогосподарських підприємств до власного розвитку.

В цілому використання саме системного підходу, окрім можливості поглибити теоретичні та методичні положення функціонування галузі лісового господарства, дозволило виділити системні проблеми у розвитку цієї галузі. Розгляд системи лісового господарства як цілісної, єдиної системи економічних зв'язків, що виникають у процесі створення лісових ресурсів, дає підстави стверджувати про такі перешкоди, стримують її подальший розвиток.

- 1) низький середній рівень лісистості території країни;
- 2) неврегульований ринок деревини та відсутність порядку її реалізації на внутрішньому ринку, через що процвітає нелегальний ринок;
- 3) половина лісів України є штучно створеними і потребують посиленого догляду;
- 4) недостатнє бюджетне фінансування лісового господарства для півдня і сходу країни;

- 5) відсутність адміністративної і кримінальної відповідальності за переробку краденої деревини та слабкі функції лісової охорони;
- 6) відсутність глибокої переробки деревини на підприємствах малого і середнього бізнесу, особливо в депресивних районах Карпат і Полісся;
- 7) застарілі правила рубок, що не враховують сучасні технології та екологічність їх проведення;
- 8) частина площі лісів зростає у зоні радіоактивного забруднення;
- 9) зростання експорту необробленої деревини;
- 10) неврегульований ринок деревини та відсутність порядку її реалізації на внутрішньому ринку, через що процвітає нелегальний ринок [15, с. 120; 16].

Вирішення окреслених проблем вимагає розробки комплексу стратегічних заходів, впровадження яких дозволить створити умови для активного розвитку лісового господарства в країні через покращення ефективності його державного регулювання. До їх числа варто віднести такі:

- 1) розмежування базових функцій державного регулювання та управління господарською діяльністю у цій сфері;
- 2) підвищення ефективності використання інформаційних технологій для впровадження систем протидії незаконним вирубкам лісу, його ефективного використанню;
- 3) створення умов для підвищення рівня продуктивності лісових ресурсів та лісового фонду загалом, що повинно сприяти наповненню спецфондів лісогосподарських підприємств;
- 4) зміна системи оподаткування нового обладнання, що закуповується за кордоном;
- 5) сприяння закупівлі сучасних систем переробки лісосічних відходів і відходів деревообробки через придбання пересувних та стаціонарних щепобійних машин;
- 6) формування на базі декількох лісогосподарських підприємств розгалужених виробничо-технічних комплексів зі збору, сортування та переробки не-деревних лісових ресурсів з метою диверсифікації номенклатури виробництва готової продукції, підвищення рівня використання лісоресурсного потенціалу в цілому [3];
- 7) розробка та впровадження заходів виробництва продукції лісового господарства з високою доданою вартістю.

Отже, впровадження окреслених заходів дозволить стабілізувати роботу лісогосподарських підприємств та створити умови для їх поступового розвитку. Зауважимо, що, враховуючи невелику територію лісів, що існують в Україні порівняно з іншими європейськими країнами, на наше переконання, збільшення ефективності функціонування цієї галузі господарства можливе лише через підвищення рівня використання наявних ресурсів. Ліс – це відновлюваний природний ресурс, проте час його відновлення є тривалим, а тому раціональне використання такого ресурсу є запорукою довгострокового розвитку лісового господарства в країні.

Висновок. Отже, у статті поглиблено теоретичні положення функціонування лісового господарства через дослідження сутності та змістовних особливостей здійснення державного регулювання цієї галузі. Це було реалізовано за допомогою використання методології системного підходу до її розгляду. Визначено, що окреслена галузь є важливою і невід'ємною складовою розвитку національної економіки. Саме тому формування дієвої системи державного регулювання діяльності лісогосподарських підприємств є важливою складовою формування сприятливого економічного середовища для їх функціонування. Проте в Україні в цій сфері на сьогодні, як показали результати дослідження, є певні проблеми, а саме: відсутність дієвої лісової політики в державі, високий рівень зносу основних фондів, низький рівень залучення інноваційних технологій, дефіцит фінансових ресурсів, виключне державне фінансування сфери, яке не завжди є достатнім.

Застосування системного підходу дало можливість виокремити базових суб'єктів системи державного регулювання лісової галузі, її мету, елементи зовнішнього середовища, з якими відбувається взаємозв'язок лісогосподарських підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арапов А. А. Теория организации и системный анализ. М. : МГУЭСИ, 2003. 74 с.
2. Гелюх О. В. Методи і важелі державного регулювання соціально-економічних процесів в агропромисловій сфері. *Економіка: реалії часу*. 2011. № 1 (1). С. 135–138.
3. Дзюбенко О. М. Інвестиційно-інноваційне забезпечення лісогосподарських заходів постійних лісокористувачів в умовах поглиблення інституціональних перетворень. *Проблеми економіки*. 2017. № 3. С. 283–291.
4. Дідківська Л. І., Головка Л. С. Державне регулювання економіки. Київ : Знання, 2008. 213 с.
5. Добровлянський В. Лісове господарство // Енциклопедичний словник Брокгауза та Ефрона. URL: <http://www.vehi.net/brokgauz>
6. Дубина М. В. Застосування системного підходу до дослідження ринку фінансових послуг. *Проблеми економіки*. 2016. № 3. С. 261–266.
7. Дубина М. В. Механізм розвитку ринку фінансових послуг на основі інституту довіри: теорія, методологія, практика : монографія. Чернігів : ЧНТУ, 2018. 668 с.
8. Дубина М. В. Механізм формування системи парабанківських посередників на фінансовому ринку України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Чернігів, 2011. 274 с.
9. Катренко А. В. Системний аналіз об'єктів та процесів комп'ютеризації : навч. посіб. Львів : Новий світ – 2000, 2000. 424 с.
10. Кизим М. О., Ярошенко І. В., Хаустова В. Є., Губарева І. О. Формування стратегічних пріоритетів розвитку лісопромислового комплексу України : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2019. 476 с.
11. Класифікація видів економічної діяльності // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>
12. Ковальчук А. Т. Фінансовий словник. Київ : Знання, 2006. 287 с.
13. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 № 3852-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
14. Николаюк А., Семенченко Н. Лісове господарство. URL: http://vseslova.com.ua/word/%D0%9B%D1%96%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B5_%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE#57210u
15. Пиріг К. М. Економічні аспекти розвитку лісового господарства в Україні. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. 2012. № 2 (58). С. 116–120.
16. Проблеми лісового господарства України // Біоенергетична асоціація України. URL: <http://uabio.org/bioenergy-news/3047-forestry-problems>
17. Третьяк Г. С., Бліщук К. М. Державне регулювання економіки та економічна політика : навч. посіб. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 128 с.
18. Хоодаківська В. П., Беляєв В. В. Ринок фінансових послуг: теорія та практика : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2002. 616 с.
19. Шкарлет С. М., Дубина М. В., Тарасенко А. В. Організаційно-інфраструктурне забезпечення розвитку сільського господарства України. Чернігів : ЧНТУ, 2016. 208 с.

REFERENCES

- Arapov, A. A. *Teoriya organizatsii i sistemnyy analiz* [Organization Theory and System Analysis]. Moscow: MGUESI, 2003.
- Didkivska, L. I., and Holovko, L. S. *Derzhavne rehuliuвання ekonomiky* [State Regulation of Economy]. Kyiv: Znannia, 2008.
- Dobrovlianskiy, V. "Lisove hospodarstvo" [Forestry]. *Entsyklopedychnyi slovnyk Brokhauza ta Efrona*. <http://www.vehi.net/brokgauz>
- Dubyna, M. V. "Mekhanizm formuvannya systemy parabankivskyykh poserednykiv na finansovomu rynku Ukrainy" [The Mechanism of Formation of the System of Parabank Intermediaries in the Financial Market of Ukraine]: *dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.08*, 2011.
- Dubyna, M. V. "Zastosuvannya systemnoho pidkhodu do doslidzhennia rynku finansovykh posluh" [Application of the System Approach to Financial Services Market Research]. *Problemy ekonomiky*, no. 3 (2016): 261-266.
- Dubyna, M. V. *Mekhanizm rozvytku rynku finansovykh posluh na osnovi instytutu doviry: teoriia, metodolohiia, praktyka* [The Mechanism of Development of the Market of Financial Services on the Basis of the Institute of Trust: Theory, Methodology, Practice]. Chernihiv: ChNTU, 2018.
- Dziubenko, O. M. "Investytsiino-innovatsiine zabezpechenia lisohospodarskykh zakhodiv postiinykh lisokorystuvachiv v umovakh pohlyblennia instyutsionalnykh peretvoren" [Investment and Innovation Support for Forestry Practices of Permanent Forest Users under Conditions of Deepening the Institutional Transformations]. *Problemy ekonomiky*, no. 3 (2017): 283-291.
- Heliukh, O. V. "Metody i vazheli derzhavnogo rehuliuвання sotsialno-ekonomichnykh protsesiv v ahropromyslovii sferi" [Methods and Levers of State Regulation of Socio-economic Processes in the Agro-industrial Sphere]. *Ekonomika: realii chasu*, no. 1 (1) (2011): 135-138.
- "Klasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti" [Classification of Economic Activities]. Verkhovna Rada Ukrainy. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>
- Katrenko, A. V. *Systemnyi analiz ob'iektiv ta protsesiv kompiuteryzatsii* [System Analysis of Objects and Processes of Computerization]. Lviv: Novyi svit-2000, 2000.

Khodakivska, V. P., and Bieliaiev, V. V. *Rynok finansovykh posluh: teoriia ta praktyka* [Financial Services Market: Theory and Practice]. Kyiv: TsUL, 2002.

Kovalchuk, A. T. *Finansovyi slovnyk* [Financial Dictionary]. Kyiv: Znannia, 2006.

Kyzym, M. O. et al. *Formuvannia stratehichnykh priorityativ rozvytku lisopromysloвого комплексу Ukrainy* [Formation of Strategic Priorities for the Development of the Ukrainian Timber Industry]. Kharkiv: FOP Liburkina L. M., 2019.

[Legal Act of Ukraine] (1994). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>

Nikolaiuk, A., and Semenchenko, N. *Lisove hospodarstvo*. http://vseslova.com.ua/word/%D0%9B%D1%96%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B5_%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%B#F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE#57210u

"Problemy lisovoho hospodarstva Ukrainy" [Problems of Forestry in Ukraine]. *Bioenerhetychna asotsiatsiia Ukrainy*. <http://uabio.org/bioenergy-news/3047-forestry-problems>

Pyrih, K. M. "Ekonomichni aspekty rozvytku lisovoho hospodarstva v Ukraini" [Economic Aspects of Forestry Development in Ukraine]. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu*, no. 2 (58) (2012): 116-120.

Shkarlet, S. M., Dubyna, M. V., and Tarasenko, A. V. *Orhanyzatsiino-infrastrukturne zabezpechennia rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy* [Organizational and Infrastructural Support of Agricultural Development in Ukraine]. Chernihiv: ChNTU, 2016.

Tretiak, H. S., and Blishchuk, K. M. *Derzhavne rehuliuвання ekonomiky ta ekonomichna polityka* [State Regulation of the Economy and Economic Policy]. Lviv: LRIDU NADU, 2011.

Стаття надійшла до редакції 06.06.2020 р.

■